

Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>.

4. Журавель Т.О. Інтегроване навчання – основний складник STEM-освіти /Т.О. Журавель, Н.О. Соколова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. - No 12 (55) /12/2016. – с. 32-34.

5. Концепція розвитку STEM-освіти до 2027 року [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : офіц. вебсайт. –Текст. – Київ, 2021. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-uhvaliv-koncepciyu-rozvitku-stem-osviti-do-2027-roku>.

ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВ МНЕМОТЕХНІКИ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА

ТЕТЯНИ ЛЕОНОВОЇ

Валентина ВОЙТКО,

*старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук*

Сучасні вимоги європейського рівня розвитку освіти сприяють вільному вибору засобів навчання та максимальній самореалізації в умовах психологічного комфорту. Тому актуальною проблемою психолого-педагогічної науки і практики стають методики ефективного засвоєння різноманітної інформації. Постійне збільшення обсягу інформації у поєднанні з високою конкуренцією та вимогами суспільства, з одного боку, сприяє інтенсифікації освітнього процесу, а з другого – призводить до низки порушень психічного та соматичного здоров'я. Тому одним із важливих принципів сучасної освіти є оптимізація навчання через застосування новітніх освітніх психолого-педагогічних технологій, зокрема, мнемотехніки як одного з найефективніших методів засвоєння інформації та попередження інформаційного перенасичення.

Мнемотехніка як методика належить до здоров'язберезувальної та часозберезувальної технології, що забезпечує оптимізацію розумової діяльності й ефективно формує навички самонавчання. На жаль, незважаючи на значний історичний досвід, застосування мнемотехнічних прийомів, наявність сучасних розробок та використання педагогами певних її елементів в освіті, проблема використання методів освітньої мнемотехніки ще далека від розв'язання.

Також мнемотехніка належить до технології випереджувального навчання – виду навчання, за якого короткі основи теми подає вихователь, учитель чи викладач до того, як почнеться її вивчення за програмою. Короткі основи можна подавати як тези під час розгляду суміжної тематики, а також ненав'язливі згадки, приклади, асоціації.

Мнемотехніка (від грец. *μνήμη* – пам'ять і *τέχνη* – мистецтво) – це технологія покращення засвоєння нової інформації через свідоме утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів та прийомів.

Мнемотехнічні прийоми передусім застосовують для поліпшення засвоєння складної інформації, що не має встановлених логічних зв'язків між її елементами з погляду людини, яка її запам'ятовує, і потребує тривалого зберігання та

подальшого відтворення, наприклад: послідовність цифр, телефонні номери, історичні дати, хронологічні таблиці, нормативи, показники, формули тощо.

Можливе запам'ятовування за допомогою мнемотехніки також різноманітної текстової інформації: плану-конспекту уроку чи виступу, іншомовних слів, термінів, географічних назв, граматичних правил, імен та прізвищ тощо. У такому разі створені за допомогою мнемотехнічних прийомів штучні асоціації засвоюються легше і швидше. Застосування мнемотехніки поліпшує показники обсягу та точності запам'ятовування і розвитку інших пізнавальних процесів, підвищує тривалість зберігання та якість відтворення засвоєної інформації.

Вагомий внесок у становленні мнемотехніки зробили: римські філософи, оратори, спеціалісти з поліпшення пам'яті: Гай Юлій Цезарь (102-44 рр. до н. е.); Марк Фабій Квінтіліан (35-96 рр. н. е.); Цицерон і Квінтіліан; Джордано Бруно (1548-1600); Еме Парі; Герман Коте; Йосип Беєм; Карл Отто та ін.

В Україні перше видання, присвячене мнемотехніці, вийшло друком у 1859 році за авторством директора Київської 1-ї гімназії професор Олександра Деллена ("Стисла історія і сьогодняшня позиція мнемоніки").

Упровадження технологій мнемотехніки в сучасну корекційну освіту є *актуальним*, оскільки:

- належать до здоров'язберезувальних технологій;
- сприяють більшій ефективності засвоєння інформації;
- розвивають комунікативні та пізнавальні здібності дітей.

Методи і прийоми мнемотехніки дають можливість скоротити період адаптації дітей до учіння та *сприяють удосконаленню* таких завдань, як:

- розвиток мовлення, у тому числі, культуру мовлення, збагачення і активізацію словника, зв'язність мовлення при побудові розгорнутого висловлювання;
- розвиток асоціативного мислення, мисленнєві процеси (вміння перетворити абстрактні символи у образи);
- зміцнення зорової та слухової пам'яті та уваги;
- розвиток уяви, творчого, логічного та образного мислення;
- прискорення процесів автоматизації і диференціації поставлених звуків;
- перекодування інформації. Створення нових образів – процес тісно зв'язаний з дійсністю;
- розвиток творчих можливостей дитини (гармонійна робота лівої (логіка) і правої (творчість, образне мислення) півкуль головного мозку);
- формування вміння самостійно вчитися;
- підвищення самооцінки дитини (результати навчання);
- розвиток стресостійкості.

А також допомагають *реалізувати освітні та виховні завдання*:

- формуються навички ефективного і самостійного навчання;
- підвищується впевненість у власних можливостях;
- удосконалюється самостійність в інтелектуальній та практичній діяльності;

- покращується адаптація в соціумі.

Дана технологія забезпечує успішне засвоєння дітьми знань про особливості об'єктів природи, оточуючого світу, їх структури, зв'язках і відношеннях, що існують між ними. На її основі діти ефективніше сприймають і перероблюють зорову інформацію, зберігають і відтворюють тексти розповідей, казок, віршів; створюють мовленнєві замальовки, діалоги і різні розповіді за картинками.

Однак першочерговою задачею є перетворення запам'ятовування із несвідомого у свідомий і цілеспрямований процес.

Суть використання мнемотехніки в тому, що на кожне слово, словосполучення, епізод казки, розповіді пропонується картинка (схематичне зображення); таким чином, весь твір замальовується схематично.

Особливості методики – застосування не зображення предметів, а символів.

Вимоги у роботі з мнемотехнікою:

1. Модель повинна відтворювати узагальнений образ предмета.
2. Модель має розкривати суттєве у предметі.
3. Задумку по створенню моделі слід обговорювати з дітьми, щоб вона була їм зрозумілою.

Необхідно починати роботу з простих мнемоквадратів (1), послідовно переходити до мнемодоріжок (2), а пізніше - до мнемотаблиць (3).

Зміст мнемотаблиць – це графічне зображення персонажів казки, явищ природи, деяких дій шляхом виділення головних смислових ланок сюжету. Головне – треба передати умовно-наглядну схему, зобразити так, щоб намальоване було зрозуміле дітям.

Наприклад, використання *мнемотаблиць* на заняттях з розвитку зв'язного мовлення дозволяє дітям ефективніше сприймати і переробляти зорову інформацію, зберігати і відновлювати її.

Особливості методики – використання не зображення предметів, а символів.

Дана методика значно полегшує дітям пошук і запам'ятовування слів. Символи максимально наближені до мовленнєвого матеріалу, наприклад, для позначення домашніх птахів і тварин використовується дім, а для позначення диких тварин і птиць – ялинка.

Мнемотаблиці-схеми слугують дидактичним матеріалом для:

- збагачення словникового запасу;
- при навчанні складання розповідей;
- при переказах художньої літератури;
- відгадуванні та загадуванні загадок;
- заучуванні віршів та ін.

Схеми служать своєрідним зоровим планом для створення монологів, допомагають дітям здійснювати:

- будову розповіді;
- послідовність розповіді,
- лексико-граматичну наповнюваність розповіді.

Мнемотаблиці можуть бути різними в залежності від направленості. Можуть бути простими і тематичними (мовленнєві, математичні, музичні, пізнавальні тощо). Кількість квадратів не перебільшує дев'яти, що відповідає науково обґрунтованій межі разової інформації для дитини (10 інформаційних бітів).

Для дітей з особливими освітніми потребами використовують:

- кольорові мнемотаблиці, так як у дітей залишаються у пам'яті окремі образи: ялика – зелена, колобок – жовтий та ін. Пізніше зображення ускладнюються або замінюються графічним зображенням: лис – оранжеві геометричні фігури (коло, квадрат) та ін.

Для дітей схеми даються в одному кольорі:

- мнемотаблиці даються у готовому вигляді, так як у дітей недостатньо розвинені технічні навички малювання, але по мірі навчання діти активно включаються у процес створення своєї схеми.

На початку роботи з мнемотаблицями діти починають відчувати деякі складнощі, їм важко дотримуватися запропонованому плану таблиці. Часто перші розповіді за моделями виходять дуже схематичними. Щоб труднощів було менше у програму змісту мнемотаблиць необхідно вводити задачі з активізації і збагачення словника.

Роботу з мнемотехнікою необхідно вибудовувати поетапно (на прикладі розвитку мовлення):

Перший етап – сприйняття інформації.

Зачитується текст казки, оповідання або вірша, і виділяються його основні частини. Розгляд готової таблиці до твору і розбір того, що на ній зображено.

Другий етап – кодування інформації.

Кожна частина твору на початковому етапі кодується – з допомогою вихователя пізніше діти самостійно кодують інформацію, причому символи вони придумують самі, даючи волю своїй фантазії.

Третій етап – запам'ятовування і відтворення інформації.

Переказ казки з опорою на символи, тобто відбувається відпрацювання методу запам'ятовування. При цьому переказ можуть вести самі діти, залучаючи незначну допомогу вихователя (на більш пізніших етапах), або переказувати разом з вихователем (на ранніх етапах). При відтворенні казки основний акцент робиться на зображення головних героїв.

Четвертий етап – творче створення образів.

Створення дитиною мнемотаблиць і придумування своїх казок, розповідей, історій.

Після занять з використанням мнемотаблиць діти створюють розповіді і казки практично на будь-яку тему, використовуючи лексику, додержуючись загальних принципів побудови сюжету, пробують свої сили у таких вічно хвилюючих темах, як добро, дружба, хитрість, жадібність тощо.

Важливими особливостями цього методу роботи є те, що пізнавальна діяльність у ході роботи з мнемотаблицями може здійснюватися у декількох сферах знань одночасно, тобто заняття можуть бути направлені не тільки на

розвиток комунікативних навичок, але й на пізнання оточуючого світу. Всі методичні матеріали, які використовуються у ході занять, не потребують великих вкладень і створюються під конкретну необхідність, при цьому вони є абсолютно універсальними і можуть використовуватися іншими педагогами. Дуже важливим моментом є також те, що у ході заняття дитина виступає як партнер і не відчуває тиску з боку педагога.

Використання мнемотехніки – це, насамперед, початкова «пускова» найбільш значуща і ефективна робота, але не можна обмежитися тільки нею при розвитку мовлення дітей. Не треба зловживати цим методом, використовувати без необхідності, коли якості і зв'язки предметів лежать на поверхні.

Паралельно необхідно проводити і іншу роботу з розвитку мовлення. Наприклад, мовленнєві словникові ігри, настільні друковані ігри і т.д.

Структура мнемотехніки побудована на принципі від простого до складного. Завдання починаються від простих мнемоквадратів, послідовно переходячи до мнемодоріжок, а вже потім до мнемотаблиць.

Мнемоквадрати - це яскраві поодинокі зображення, які можуть позначати якесь слово, словосполучення, характеристику предмета чи спосіб дії. Після засвоєння простих карток ускладнюємо завдання, пропонуючи дитині готову мнемодоріжку, – квадрат із 4 картинок. «Прогулюючись» нею, дитина вчиться складати просту розповідь із двох-трьох речень.

Мнемодоріжки – це таблиця з чотирьох і більше клітинок, розташованих лінійно. Вона прискорює процес запам'ятовування і засвоєння текстів. При цьому виді діяльності включаються не тільки слухові, а і зорові аналізатори. Діти легко згадують картинки, їх послідовність, а потім пригадують слова.

Мнемотаблиці слугують дидактичним матеріалом на заняттях з розвитку зв'язного мовлення дошкільнят вже молодшої групи. Проте, важливо знати, що дошкільникам молодшого-середнього віку потрібно давати яскраві мнемотаблиці, так як вони швидше запам'ятовують окремі образи: білочка – руденька, вовк – сірий, сонечко – жовте. А вже для старших дошкільників використовуємо схеми в одному кольорі.

Актуальність мнемотехніки у роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби обумовлена тим, що у них переважає наочно-образна пам'ять. Найчастіше запам'ятовування відбувається мимоволі, просто тому, що якийсь предмет або явище потрапили в поле зору дитини. Якщо ж дитина буде намагатися вивчити і запам'ятати те, що не підкріплене наочною картинкою, щось абстрактне, то на успіх розраховувати не варто.

Мнемотехніка для дітей з особливими потребами :

- допомагає спростити процес запам'ятовування;
- розвинути асоціативне мислення і уяву;
- підвищити уважність;
- збагатити словниковий запас;
- формування зв'язного мовлення.

Отже, мнемотехніка – це процес засвоєння нової інформації за допомогою спеціальних методів і прийомів.

Це нова освітня технологія, що допомагає кожній дитині комфортно та легко здобувати знання у будь-якому віці.

Мнемотехніка використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації.

Особливості та результати застосування мнемотехніки і є візитівкою в роботі Леонової Тетяни Володимирівни, вчителя-дефектолога Знам'янської спеціальної школи–інтернату.

Тетяна Володимирівна впродовж багатьох років впроваджує в свою роботу новітню технологію – мнемотехніку та працює над методичною проблемою **«Мнемотехніка – технологія продуктивності освітнього процесу»**.

У роботі з дітьми Леонова Т.В. використовує методи і прийоми мнемотехніки, що сприяють значному зростанню ефективності занять та кращому засвоєнню знань, умінь та навичок учнями.

Завдяки використанню мнемотехнічних методів та прийомів діти на заняттях з корекції досконало засвоюють склад числа, таблицку множення, обласні центри України, планети Сонячної системи, навчаються вчити вірші та запам'ятовувати тексти методом «пиктограм» та багато іншого.

Завдяки такій роботі діти показали високі результати і набуті знання саме завдяки методам та прийомам мнемотехніки вони зберігатимуть їх дуже довго.

На заняттях діти самі керують освітнім процесом: придумують фізкультхвилинки з даної теми, перевіряють знання один одного, самостійно виконують різні завдання та вправи, а вчитель допомагає та контролює цей процес.

Дітям так працювати цікаво, оскільки вони не стомлюються.

У 2016 році Леонова Т.В пройшла курси «Основи мнемотехніки» в обсязі 15 годин і отримала сертифікат, який підтверджує кваліфікацію фахівця мнемотехніки і надає їй можливість проводити навчання за відповідними методиками з дітьми та навчати основам мнемотехніки своїх колег.

У 2017 році Леонову Т.В було затверджено керівником творчої групи вчителів корекційного навчання. Протягом навчального року були проведені засідання, де вона натхненно знайомила колег з основами мнемотехніки.

Також Леоновою Т.В було надруковано брошуру «Використання ейдетичних технологій на корекційних заняттях з учнями початкових класів», яку розмістила у своєму блозі, де поділилася з вчителями своїм досвідом та знаннями мнемотехніки (ейдетики).

В цьому ж році під час атестації Тетяні Володимирівні було присвоєно звання «Старший вчитель».

Досвід подібної роботи показує, що заняття проходять цікаво, продуктивно, знімають закомплексованість в учнів з різним рівнем навчальних досягнень, оскільки Тетяна Володимирівна проводить їх з використанням цікавої яскравої різноманітної наочності. Головне в цій роботі те, що настає розвиток творчих здібностей учнів, пізнавальних інтересів. Значно зростає ефективність занять. Це

засіб створення тієї атмосфери в класі, що найліпше сприяє співробітництву, порозумінню, доброзичливості.

Заняття з корекції «Числа та їх таємниці».

Під час проведення заняття вчитель використовує:

- презентацію та картки з малюнками, за якими діти розповідають історії складу числа;
- ігри: “Країна чисел”, “ Знайди пару”, «Упізнай цифрообраз»;
- прийоми мнемотехніки: “Цифрообраз”, “Цифрообраз складу числа”, “Сюжет”, “Гіпербола”;
- фізкультхвилинки;
- в кінці заняття дітям для мотивації навчання вручаються дипломи “Майстру складу числа” за те, що діти дуже добре засвоїли склад числа.

Заняття проходить цікаво, жваво; захоплююче.

І, як результат, діти показали високі знання.

Вчитель намагається на даному занятті вчити дітей не тільки мислити логічно, але й уявляти те, що вони виконують: бути уважними і правильно висловлювати свою думку.

Корекційне заняття «Знання дають силу». Заняття було проведене у вигляді подорожі до країни знань, в якій треба вибрати поняття, що мають допомогти учням досягти успіхів у навчальній діяльності. На занятті було проведено:

- багато вправ та зроблено чимало завдань для тренування пам’яті та уваги: «Знайди числа і покажи їх», «Знайди і прочитай слова», « Запам’ятайте цифри»;
- тренування пам’яті методом ЦОК, методом криптограм та методом піктограм, методом запам’ятовування асоціацій.

Корекційне заняття «Вивчення таблиць множення методом цифрового перекодування». Вчитися дітям молодших класів треба легко і цікаво! На заняттях з корекції вчитель не задає дітям установку на те, щоб вони чогось навчилися, не просить їх запам’ятати і щось вивчити. Вони просто разом з Тетяною Володимирівною дивляться, слухають, грають, уявляють, переживають якісь ситуації, подорожують, фантазують, складають віршики, плетуть фігурки.

Заняття на тему «Запам’ятовування складу числа та таблиці множення і ділення».

Багато років Леонова Т.В. працювала індивідуально з учнем із синдромом Дауна. В роботі з ним використовувала також мнемотехнічні прийоми з розвитку зв’язного мовлення, тим самим розвивала пам’ять, образне мислення, уяву. На уроці читання ставила мету: удосконалити навички *усвідомленого читання та запам’ятовування змісту*, використовуючи для цього мнемотехнічний прийом «Піктограми» у вигляді мнемотаблиці та малюнків піктограм.

А вже під час закріплення складу числа та таблиці множення використовувала мнемотехнічний прийом «**Цифрообраз складу числа**» та «**Цифрообраз множників**».

Використання мнемотехніки під час розвитку математичних здібностей.

Вивчення складу числа

Основною ціллю початкової освіти є «Засвоєння системи знань, умінь і навичок, досвіду здійснення різних видів діяльності». До учнів, що закінчили початкову школу передбачені вимоги: «У результаті вивчення математики учень повинен знати і вміти застосовувати таблицю множення і ділення однозначних чисел під час розв'язування математичних завдань».

На сьогодні, крім стандартного підходу у вивченні складу числа застосовуються різні інноваційні методики з її вивчення.

Однією з таких технологій є мнемотехніка. *Мнемотехніка* – це спосіб поліпшення засвоєння нової інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів і прийомів.

Суть технології полягає в тому, щоб спочатку схематично зобразити складну для запам'ятовування текстову або абстрактну інформацію. Потім, використовуючи образне й логічне мислення, перевести інформацію на автоматичний рівень.

На початковому етапі вивчення складу числа є одним з найпріоритетніших. Як показує практика, стандартне вивчення складу числа викликає труднощі у більшості дітей. Методику, яку пропонують спеціалісти Школи Ейдотехніки, Леонова Т.В. широко використовує у своїй роботі з дітьми. Її сенс полягає в подачі та сприйманні цифрової інформації в образній формі. Ця методика передбачає такі етапи роботи.

І етап. Вивчення цифрообразів складу числа.

За допомогою прийому «Цифрообраз» цифри перетворюються у веселі та цікаві образи.

- 1 – образ олівця;
- 2 – образ турботливої ластівки;
- 3 – образ лисички-сестрички;
- 4 – образ затишної хатинки;
- 5 – образ запашного яблучка;
- 6 – образ голосного чайника;
- 7 – образ працюючого молотка;
- 8 – образ швидкісної машини;
- 9 – образ веселого кита;
- 10 – образ яскравого сонечка.

Для знайомства Леонова Т.В. використовує тренажер №1 «Цифрообраз» (дитина знаходить певну закономірність між образом та відповідною цифрою чи числом).

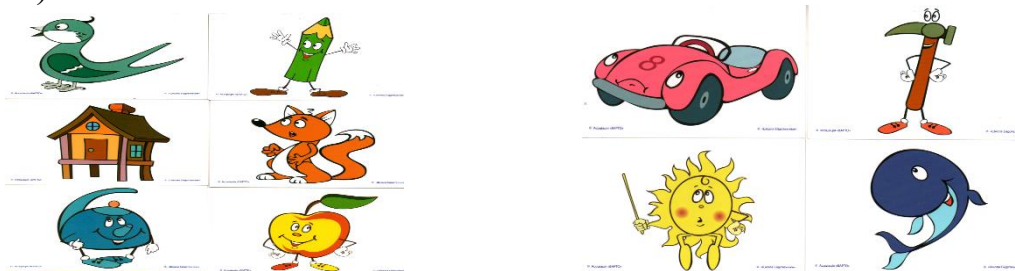

Рис.1. Тренажер №1 «Цифрообраз»

Наприклад, у Ластівки два крила, у Будиночка чотири ноги. З метою закріплення інформації виконуємо рухливу ігрову вправу «Упізнай цифрообраз». До кожного цифрообразу підбираємо відповідний жест чи рух.

Варіанти можливих завдань

1. Учитель називає цифру, діти показують за допомогою жестів відповідний цифрообраз.

2. Учитель показує елемент руху відповідний цифрообразу, діти називають відповідну цифру.

Дуже цікавою для дітей є гра для закріплення вивчення цифрообразів «Знайди пару».

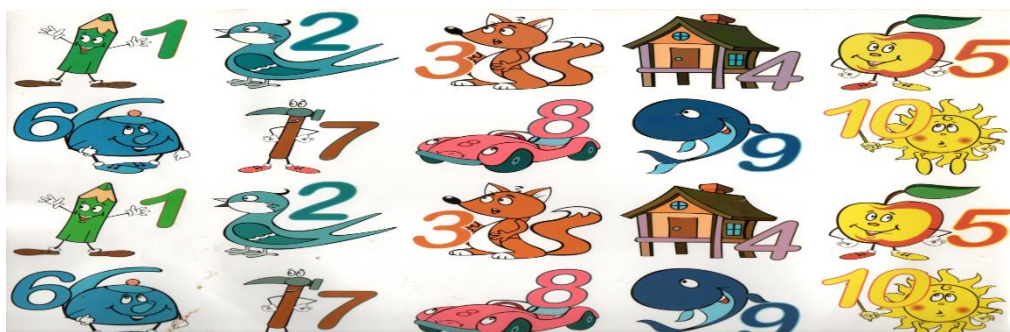

Рис.2. Вивчення цифрообразів «Знайди пару»

Розміщуємо перемішані парні картки зображенням донизу. Гравці по черзі перевертають дві картки зображенням догори. Якщо картки співпали, то учасник забирає їх собі і відкриває наступну пару. Якщо картки не співпали, їх знову перевертають зображенням униз, і право наступного ходу надається іншому учаснику.

Крім поліпшення засвоєння цифрообразів складу числа, вправа розвиває фотографічну пам'ять і покращує концентрацію і об'єм уваги.

II етап. Вивчення історій цифрообразів складу числа.

Тут використовується мнемотренажер «Казкова історія», в якому зображені історії цифрообразів, що відповідають складу даного числа.

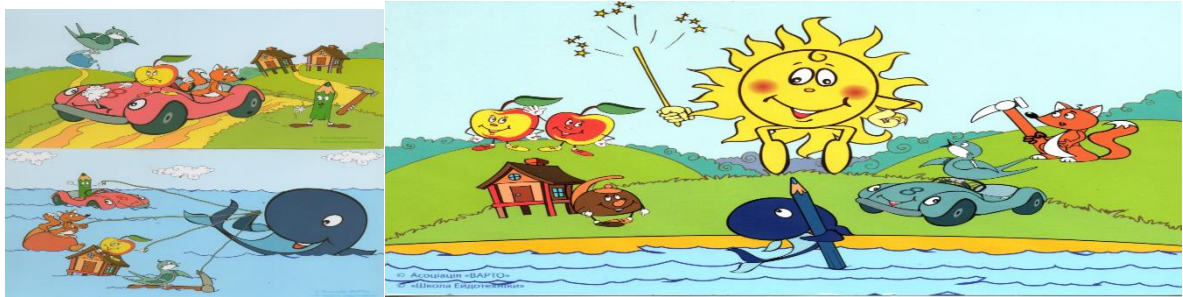

Рис.3. Мнемотренажер «Казкова історія»

Після знайомства з історіями учитель пропонує дітям, дивлячись на зображення в картці, відтворити історію. Відтворювати історію по пам'яті можна тільки тоді, коли учень зможе швидко і легко відтворювати історію за карткою.

Після того, як учень відтворив історію за карткою, він відповідає на питання:

- про вивчення якого складу числа йдеться в даній картці;
- які пари чисел зашифровано в цій історії?.

Завдання. Уважно послухай вірші та розповіді про наших казкових героїв. Розмалюй їхні дивовижні історії. Після кожної історії є спеціальні запитання. Спробуй відповісти на них.

Таємниці складу числа 2:	
Розповідь	Вірш
Весела Ластівка зустріла двох братів-Олівець. «Ми давно мріємо політати. Візьми нас з собою, будь ласка!» – попросили Олівець. «Я задоволення!» – погодилася Ластівка.	Ластівка літак веселиться, Уя на місці не сидиться. Ось зустріла двох братів – Кольорових Олівець: «Досить, хлопці, малювати, Разом будемо літати!»

Запитання для розвитку логічного мислення

- Чому Ластівка запропонувала Олівцям політати разом?
- Чому Олівці погодилися політати з Ластівкою?
- Що могли побачити Олівці під час подорожі?
- Склад якого числа вивчається за допомогою поданого малюнка?

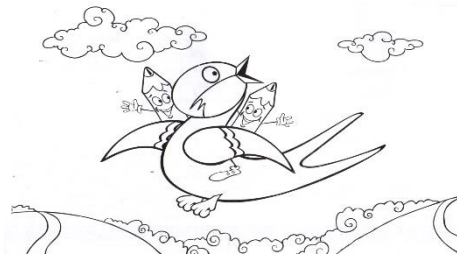

Рис.4. Зошит-розмальовка «Числа та їх таємниці»

Важливим моментом засвоєння складу числа є використання зошита-розмальовки «Числа та їх таємниці». Діти розмальовують кольоровими олівцям.

III етап. Закріплення вивчення складу числа.

Для закріплення вивчення складу числа використовуємо мнемотренажер «Хто там?», «Лото складу числа» та мнемогру «Країна чисел».

Рис.5. Мнемотренажер «Хто там?»

Спочатку для закріплення матеріалу пропонується використати мнемотренажер «Хто там?»

1. Дивлячись на числа, що зображені на картці, потрібно назвати відповідні їм цифрообрази. Наприклад, $3+1$ – Лисичка з Олівцем, і навпаки Лисичка з Олівцем – 3 і 1.

Дивлячись на числа, чи цифрообрази зображені на картці, дитина називає число, про вивчення якого йдеться.

«Склад числа – 4, числові пари 2 і 2, 3 і 1.

2. Для мотивації складу числа граємо в гру «**Країна чисел**».

Дана гра ефективно закріплює знання про склад числа. Формує вміння рахувати.

Рис.6. Гра «Країна чисел»

3. Мнемотренажер «**Лото складу числа**» дозволяє вивести інформацію про склад числа на рефлексорний рівень.

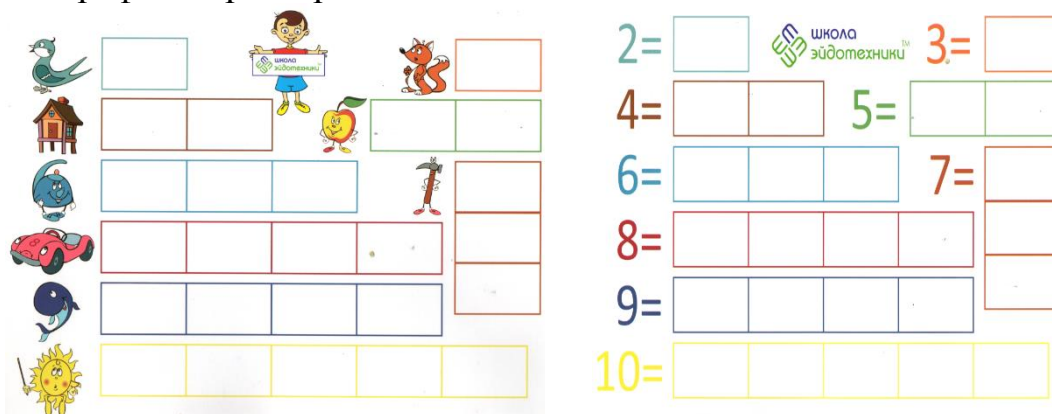

Рис.7. Мнемотренажер «Лото складу числа»

IV етап. Сертифікація та нагородження.

Одним з мотиваційних моментів ефективного вивчення складу числа передбачається нагородження учня та видача йому диплома «Майстер складу числа».

Використання мнемотаблиць, піктограм для швидкого та безпомилкового запам'ятовування віршів, текстів.

1. Мнемотаблиці.

Початкове навчання – особливий період у розвитку особистості. У цей період пам'ять за швидкістю випереджає інші здібності. Діти ставлять безліч запитань, нова інформація їм у край необхідна.

У дітей не розвинена пам'ять, знижена увага, не такі рухливі психічні процеси, вони не виявляють цікавості до пошукової роботи, не готові до виконання завдань. Діти не люблять учити вірші, переказувати тексти, не володіють прийомами і методами запам'ятовування.

Заучування віршів викликає у них великі труднощі, швидке стомлення і негативні емоції. Дуже важливо пробудити інтерес, захопити їх і перетворити непосильну працю на улюблений і найдоступніший вид діяльності – гру.

Початківці – це вік образних форм свідомості, і основними засобами, які дитина опановує в цьому віці, є образні засоби: різні символи і знаки.

Дитяча пам'ять має дивну властивість – виняткову фотографічність. Для того, щоб вірш запам'ятався надовго, необхідно триразове повторення його протягом перших п'яти днів. Зоровий образ, який зберігається у дитини після прослуховування вірша з переглядом малюнків дозволяє значно швидше запам'ятати вірш.

І тут знову на допомогу приходить мнемотехніка.

Мнемотехніка – це система різних прийомів, які полегшують запам'ятовування і збільшують обсяг пам'яті шляхом утворення додаткових зорових асоціацій, дозволяє організувати освітній процес у вигляді гри.

Мнемотехніка допомагає розвивати зорову і слухову пам'ять, зорову і слухову увагу, уяву, зв'язне мовлення, словниковий запас.

Використання опорних малюнків під час заучування віршів захоплює дітей, перетворює заняття на гру. Поступово пам'ять учнів зміцнюється, їхнє образне мислення розвивається, вони запам'ятовують тексти набагато краще, більші за обсягом, тому що зміст тексту стає уявним, видимим, зрозумілим.

Етапи роботи над вивченням віршів за допомогою мнемотаблиць.

1. Виразне читання вірша педагогом.
2. Повторне читання вірша вчителем з опорою на мнемотаблицю.
3. Запитання за змістом вірша.
4. Пояснення значень незрозумілих слів у доступній для дитини формі.
5. Читання педагогом кожного рядка вірша і повторення його учнем з опорою на мнемотаблицю.
6. Відтворення дитиною вірша з опорою на мнемотаблицю.

Рис.9. Приклад вивчення вірша М. Познанської «Весна»

1). Спостереження за весняними змінами у природі.

Учитель пропонує учням обстежити майданчик і поспостерігати, де більше помітно, як тане сніг: під деревом чи на відкритих ділянках? Чому так відбувається?

2). Виразне читання вірша педагогом.

Тепло стало на дворі,
Синє небо угорі.
Сонце промінь шле землі!
Прилітають журавлі,
Вже у лісі там і тут

Перші проліски цвітуть.

Кучерява, запашна

В гості йде до нас весна.

3). Повторне читання вірша з опорою на мнемотаблицю вчителем.

4). Запитання за змістом вірша.

Як стало на дворі? Що робить сонце? Які квіти цвітуть? Яка весна?

5). Пояснення значення виразу «Кучерява, запашна весна».

6). Читання педагогом окремо кожного рядка вірша і повторення його учнем з опорою на мнемотаблицю.

7). Відтворення дитиною вірша з опорою на мнемотаблицю.

8). Мовленнєва гра «Що буває весняне?»

Учитель спонукає дітей утворити споріднені слова, даючи відповіді на запитання:

- Яка зараз пора року?

- Як можна назвати весну ласкаво?

- Розпочався березень; це який місяць?

- Як називають обрядові пісні, які виконують на честь приходу весни?

2. Запам'ятовування віршів та текстів за допомогою піктограм.

Піктограми – це прийом, при якому абстрактну або образну інформацію що запам'ятовується, схематично зображають спрощеними малюнками (образні піктограми) або малюнками, що нагадують за формою букви (буквені піктограми) чи цифри (цифрові піктограми).

Відомо, що образна пам'ять набагато потужніша за словесно-логічну пам'ять. Тому, якщо за допомогою прийому «Піктограми» складний для сприймання вид інформації зобразити у вигляді легших для запам'ятовування малюнків, це суттєво поліпшить засвоєння нової інформації.

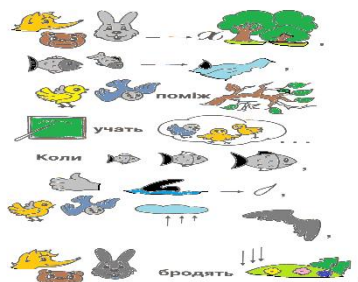
Такий мнемотехнічний прийом найефективніший під час запам'ятовування віршів, правил, текстів.

До вивчення віршів напам'ять треба підходити індивідуально, з урахуванням психічних особливостей дитини. Головне при цьому – не зазубрювати, а вивести інформацію на рефлексивний рівень, при якому таке відтворення буде легким, без напруження.

Найефективніша методика запам'ятовування віршів – за допомогою піктограм (замість слів – малюнки). За допомогою слів та малюнків дитина швидко та надовго запам'ятовує найскладніший твір, не зазубрюючи його. Цей метод простий та ефективний, Він викликає позитивні емоції, розвиває творчі здібності, цікавий для більшості дітей, оскільки вони люблять малювати.

Проте хочу звернути увагу на деякі недоліки цього методу, а саме можливість неточного відтворення тексту якщо дитина використовує готові піктограми, намальовані вчителем. Тому важливо, щоб учні самі зображували вірш, поняття, тексти та інше піктограмами і використовували ті образи, які вона сама найбільше розуміє.

Приклади декількох віршів та піктограм до них.

ХТО ЧОГО ВЧИТЬСЯ

Звірі — в хащах лісових,
риби — в водах річкових,
птиці поміж віток
учать своїх діток...

Коли риби виростають,
добре плавають в воді,
птахи високо літають,
звірі бродять по землі.

ШКОЛА

Наче вулик, наша школа.
Вся вона гуде, як рій.
І здається, що довкола
розквітають квіти мрій.
Бігають, сміються діти,
та лиш дзвоник задзвенить, —
стане тихо, ніби в квіти
поховались бджоли вмиць.

Дмитро Павличко

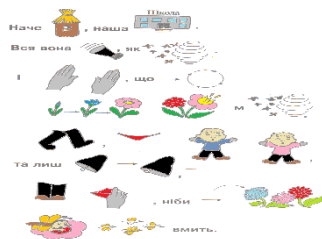

Рис. 10. Вірші та піктограми до них

Спеціалісти Школи ейдотехніки розробили алгоритм швидкого та ефективного вивчення віршів за допомогою прийомів мнемотехніки (піктограм).

Така методика не має негативних впливів і цікава для дитини:

- 1) прочитати вірш та сформувані загальне уявлення про його зміст;
- 2) використовуючи прийом «піктограми», зобразити текст вірша у вигляді асоціативних малюнків, та скорочених записів;
- 3) прочитати вірш без тексту, спираючись виключно на створені асоціативні малюнки;
- 4) пришвидшувати темп читання вірша за асоціативним малюнком доти, поки не читатиметься «на одному подиху», тобто швидко і без затримки;
- 5) прочитати вірш за асоціативним малюнком виразно та з інтонацією;
- 6) запам'ятати створені асоціативні малюнки вірша і прочитати вірш напам'ять, згадуючи асоціативні образи.

Так працюємо і з текстом. Записуємо текст у вигляді малюнків-піктограм.
Казка «Собаки, коти та миші»

СОБАКИ, КОТИ ТА МИШІ

Народна казка
Зроду-віку собака був вірний своєму хазяїнові, чесно йому служив. За те собаки отримали від людини грамоту, написану на овечій шкурі, що лише вони мають право стерегти її хату й двір.

Собаки тією грамотою дуже пишалися, а коти їм заздрили. Одного разу зібралися коти й вирішили викрасти у собак ту грамоту. Як вирішили, так і зробили. Вибрали хвилину, коли пес, який стерег грамоту, відвернувся, вкрали і затаїли її до комори між старим мотлохом.

Там знайшла грамоту голодна миша, яка шукала собі чого-небудь на снідання. Миттю побігла вона до сестер і розповіла, що знайшла чудесну річ. Миші зійшлися порадитися, як зробити, щоб вона їм залишилась. Довго не могли дійти згоди, аж поки найстарша з них не сказала: — Сестри, мені здається, що найкраще буде, коли ми ту грамоту з'їмо. Тоді її в нас ніхто не відбере.

Всім мишам сподобалась ця порада. Вони розірвали шкуру і любо-мило ту грамоту до найменшого клатка з'їли.

Через деякий час зібралися й собаки, щоб подивитися на грамоту. Пес, який стерег її, мусив признатися, що коти ту грамоту у нього вкрали.

Собаки негайно почали вимагати від котів, щоб повернули їм грамоту.

Коти спокатку відмовлялися: ми, мовляв, сном-духом про ту грамоту не знаємо, ніколи про неї не чули... Але собаки погрожували їм війною, і коти погодилися її повернути.

Пішли до комори, але грамоти вже не було. Одному старому котові спало на думку, що в коморі побували миші.

Коти почали вимагати у мишей, щоб вони повернули грамоту, але миші вже не могли її повернути, бо з'їли. Так і виникла велика війна, яка триває й досі. Собака ненавидить кота, і як де побачить, відразу кидається на нього. А кіт завжди переслідує мишей.

Рис. 11. Запис тексту у вигляді малюнків-піктограм. Казка «Собаки, коти та миші»

Отже, **мнемотехніка** – це процес засвоєння нової інформації, нова освітня технологія, яка допомагає кожній дитині комфортно та легко здобувати знання у будь-якому віці за допомогою спеціальних методів і прийомів та використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації.

Мнемотехніка – це технологія покращення засвоєння нової інформації через свідоме утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів та прийомів.

Мнемотехнічні прийоми передусім застосовують для поліпшення засвоєння складної інформації, що не має встановлених логічних зв'язків між її елементами з погляду людини, яка її запам'ятовує, і потребує тривалого зберігання та подальшого відтворення, наприклад: послідовність цифр, телефонні номери, історичні дати, хронологічні таблиці, нормативи, показники, формули тощо.

Таким чином, використання різноманітних прийомів мнемотехнології дозволяє впорядкувати складну інформацію про навколишнє середовище, розташувати в певній послідовності. Це дає можливість дітям засвоїти потрібну інформацію значно краще та зберегти її на довгий термін, а пригадування не викликає в дитини значних зусиль.

Діти швидше оволодівають правильною звуковимовою, зв'язним мовленням. У свою чергу це не тільки впливає на успішність навчання дитини, але й формує в неї бажання активно здобувати знання надалі.

Діти подолали боязкість, сором'язливість, з'явилася впевненість, розвивається комунікативна мова. Досить хороший рівень розвитку промови допомагає спілкуванню, полегшує процес соціалізації.

Регулярне застосування даної техніки допомагає дитині збагатити свій словниковий запас, вчить вибудовувати грамотні, логічні ланцюжки. Результати роботи Леонової Тетяни Володимирівни доводять, що ця техніка дуже продуктивна і при підготовці дітей до школи, і при навчанні у школі, і у корекційній роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби.